

Notodden Energi AS
Lienveien 39
3678 NOTODDEN

Fastsettelse av omregningsfaktor ved beredskapsvakt - Notodden Energi

Arbeidstilsynet mottok som kjent anmodninger om fastsettelse av omregningsfaktor på beredskapsvakter fra NITO og EL & IT Notodden Energi AS 31. mars 2016.

I brev av henholdsvis 21. og 29. april 2016 oversendte Arbeidstilsynet anmodningene fra NITO og EL & IT Notodden Energi til Notodden Energi for uttalelse. Uttalelsen fra Notodden Energi ble mottatt og journalført av Arbeidstilsynet 30. mai 2016. I brev av 30. juni 2016 orienterte Arbeidstilsynet om at saken, på grunn av stor saksmengde og ferieavvikling, ikke ville bli behandlet innen ordinære saksbehandlingsfrister. Antatt sakshandlingstid ble oppgitt til cirka to måneder. Arbeidstilsynet beklager de ulempene lang saksbehandlingstid kan ha medført.

Vi merker oss at det i all hovedsak er medlemmer i NITO som inngår i den overordnede vakt, mens EL & IT ved Notodden Energi har arbeidstakerne som inngår i montørvaktberedskapen. Arbeidstilsynet anser anmodningene som en og samme sak, da begge anmodningene gjelder overordnet vakt og montørvakt ved Notodden Energi, og fatter på den bakgrunn ett vedtak i saken.

Arbeidstilsynets kompetanse

Arbeidstilsynet har hjemmel i arbeidsmiljøloven § 10-4 tredje ledd til å fastsette beregningsmåte ved beredskapsvakter, dersom arbeidsgiver eller arbeidstakers tillitsvalgte fremsetter krav til Arbeidstilsynet om en slik avgjørelse. Arbeidstilsynet vurderer henvendelsen fra NITO og EL & IT av 31. mars 2016 for å være et slikt krav.

Klargjøring av fakta

Saken gjelder spørsmålet om omregningsfaktor ved beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet for overordnet ingeniørvakt og montørvakt.

Overordnet ingeniørvakt er fordelt på seks ansatte og montørvakten er fordelt på ti ansatte. Det er til enhver tid to personer på vakt. Dette innebærer at det i snitt må påregnes én vakt hver sjettede uke.

Overordnet ingeniørvakt har ansvar for å bemanne selskapets vakttelefon/vaktnummer for innkomne samtaler med melding om mulige driftsforstyrrelser. Ved driftsforstyrrelser i nettet, har overordnet vakt ansvar for mobilisering av montørvakten. Dette gjøres ved hjelp av mobiltelefon eller internt radiosamband, dersom mobilnettet ikke er operativt. Ved større feilsituasjoner er overordnet ingeniørvakt ansvarlig for mobilisering av flere montører utenom vaktlaget. Ved større feilsituasjoner, som kan gi stor belastning på telefonen, påkalles normalt ekstrahjelp til å håndtere sentralbord osv. Overordnet vakt er også bemyndiget til å treffe beslutning om etablering av beredskapsstab.

Notodden Energi følger tariffavtalens bestemmelser om avspasering av vaktfri. For montørvakt avspaseres vaktfri rett etter avgått vakt, mens det for overordnet vakt er en mer fleksibel ordning. For både overordnet vakt og montørvakt gis det anledning til å overføre inntil 10 vaktfridager fra det ene til det andre året. Ifølge arbeidsgiver benytter de fleste seg av denne ordningen.

Ifølge arbeidsgiver er vaktordningen basert på umiddelbar respons, men «der aksjonstid er avtalt til 30 minutter». Dette betyr ifølge arbeidsgiver at vaktmannskapet kan oppholde seg «...i en avstand fra vaktcentralen i Lienveien innenfor en reisetid på maksimalt 30 minutter...». Partene er for øvrig enig om at responstiden er umiddelbar etter at feilmelding er gitt. Partene er imidlertid uenig i om «...bevegelsesområdet for vaktstyrken skal begrenses til konsesjonsområdet og om det skal være maks tid fra feilmelding er gitt til oppmøte skjer, enten på feilsted eller vaktcentralen i Lienveien...». Arbeidsgiver har understreket i uttalelsen som ble gitt i brev av 20. mai 2016 at «...selskapet foretar i dag ingen måling av responstid eller har satt krav til feilrettingstid...».

Partene er enige om at det på høyspent er registrert i gjennomsnitt 25 utrykninger per år med varighet fra to timer og opp til et døgn. Andre utrykninger, som gjelder lavspent/trafikkuhell/brann m.m., ligger i gjennomsnitt på 45 utrykninger per år med varighet fra to til åtte timer. Telefonhenvendelser/andre henvendelser, som går direkte på nett, utgjør to til tre per uke, det vil si et sted mellom 100 og 150 henvendelser per år.

Rettslig grunnlag

Beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet er regulert i aml. § 10-4 tredje ledd. Arbeidstilsynet kan etter krav fra arbeidsgiver eller arbeidstakernes tillitsvalgte fastsette en annen beregningsmåte dersom beregningen etter første punktum vil virke urimelig, jf. aml. § 10-4 tredje ledd, siste punktum.

Aml. § 10-4 tredje ledd bygger på at tid som medgår til beredskapsvakt ikke er arbeidstid. Det er bare den tiden arbeidstakeren blir kalt ut til arbeid som vil være arbeidstid. Ordlyden omfatter også tilfeller hvor arbeidstaker ikke oppholder seg hjemme, men er tilgjengelig andre steder. Den fastsetter at minst 1/7 av tiden ved beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet, likevel skal regnes med i den alminnelige arbeidstid. Dette er en kompensasjon for ulempene ved å ha beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet, og for å sikre at arbeidstakerne har et minimum av fritid. I tariffavtale kan det fastsettes en lavere andel enn 1/7, eller ev. at beredskapsvakt utenfor arbeidssted ikke skal regnes med i hele tatt.

I forarbeidene til bestemmelsen (Prop.48 L (2014-2015), kap. 8.1 «endringer i arbeidsmiljøloven» side 84, første spalte) fremgår følgende:

«...Hvilken brøk som skal fastsettes skal baseres på blant annet arbeidstakerens bevegelsesfrihet under vekten, krav til responstid, sannsynligheten og hyppigheten av utkalling, og varigheten av aktivt arbeid under vekten. Arbeidstakernes bevegelsesfrihet under vekten skal tillegges særlig vekt...»

Og videre:

«...Dersom laveste beregningsbrøk skal brukes, må vekten legge få restriksjoner på arbeidstakernes bevegelsesfrihet, og antallet utrykninger må være få og lite omfattende. Et

eksempel kan være en vakt hvor det ikke legges annen begrensning på arbeidstakers bevegelsesfrihet enn å være tilgjengelig på mobiltelefonen, og hvor arbeidstakeren vil være i stand til å utføre korte oppgaver via telefon eller på annen måte uten å reise til arbeidsstedet.

Og videre i fjerde avsnitt under pkt. 8.1:

«...Dersom en vakt for eksempel har et lavt antall utrykninger, men med en kort oppmøtetid, og begrensninger på hvor langt unna arbeidsstedet arbeidstaker kan bevege seg, kan en beregningsbrøk på 1/5 være rimelig...»

Nevnte forarbeider er skrevet med bakgrunn i et forslag om omregningsfaktor mellom 1/5 og 1/8 avhengig av belastningen i vakten. Ordlyden i bestemmelsen ble imidlertid endret i Arbeids- og sosialkomiteen fra en omregningsfaktor mellom 1/5 til 1/8 til en fast faktor på 1/7. Bakgrunnen for endringen var at et flertall i komiteen mente det var mest hensiktsmessig med en fast brøk i stedet for variabel brøk, da dette ville unngå unødig merarbeid for tilsynsmyndighetene. På denne bakgrunn endret flertallet omregningsfaktoren til en fast brøk på 1/7.

Etter vårt syn er vurderingskriteriene, slik disse fremkommer av ovennevnte forarbeider, fortsatt relevante i en konkret vurdering rundt fastsettelse av omregningsfaktor ved beredskapsvakt. Disse er også i tråd med Arbeidstilsynets forvaltningspraksis for vurderingskriterier knyttet til bestemmelsen før lovendringen 1. juli 2015.

Arbeidstilsynets vurdering

Det sentrale vurderingstemaet i saken blir å ta stilling til om beregning av beredskapsvakt utenfor arbeidssted med en omregningsfaktor på 1/7 vil virke urimelig. I vurderingen legges det blant annet vekt på følgende momenter:

- Bevegelsesfrihet under vakten
- Krav til responstid
- Sannsynligheten og hyppigheten av utkalling
- Varigheten av aktivt arbeid under vakten.
- Graden av psykisk og/eller fysisk belastning knyttet til arbeidet

Arbeidstakernes bevegelsesfrihet under vakten skal tillegges særlig vekt

Overordnet vakt tar imot alle feilmeldinger via selskapets vakttelefon/vaktnummer for innkomne samtaler med melding om mulige driftsforstyrrelser. Slik vi leser uttalelsene fra partene, vil det være fullt mulig for overordnet vakt å håndtere mindre feil via telefon eller internt radiosamband dersom mobilnettets ikke er operativt, uten å måtte rykke ut. Vi oppfatter likevel at overordnet vakt må rykke ut og reise til energiverket dersom det blir rapport om feil i høyspentnettet. Partene er enige om at det på høyspent er om lag 25 utrykninger i snitt per år, med en varighet fra to timer og opp til et døgn. Dersom det dreier seg om feil i lavspennetnettet, trafikkulykker eller brann, må overordnet vakt kalle inn et montørlag som rykker ut. Vi oppfatter at overordnet vakt da normalt ikke rykker ut, men at dette kan skje dersom vedkommende vakt finner dette nødvendig. Ut fra opplysninger fra NITO, rykker overordnet vakt i gjennomsnitt ut ved hvert femte oppkall i slike sammenhenger. Ettersom antall utrykninger ved lavspenn/trafikkuhell/brann ligger på rundt 45 per år, vil overordnet vakt rykke ut ca. ti ganger per år i slike situasjoner. I tillegg til disse utkallingene, er det også 2-3

telefonoppringninger per vaktuke som gjelder andre henvendelser til overordnet vakt. I løpet av året, og ut fra opplysninger vi har mottatt fra NITO, er det også knyttet noen utrykninger til disse henvendelsene. Disse tallene er ikke imøtegått av arbeidsgiver, og vi legger derfor disse opplysningene til grunn. Arbeidstilsynet legger til grunn at overordnet vakt har minst samme tidsbruk som montørvakten.

Arbeidsgiver har videre anført at mildere og bedre værtype, generelle forbedringer og fornyelser i nettet og nye kommunikasjonsmidler har ført til at belastningen ved vaktordningen har blitt mindre de siste årene. Når det gjelder forbedringer og fornyelser i nettet og nye kommunikasjonsmidler, er dette positive tiltak som over tid kan bidra til større frihet og mobilitet og redusere belastningen ved ordningen. Sannsynligheten og hyppigheten av utkalling (som vist ovenfor), både for overordnet vakt og montørvakt, viser likevel at bevegelsesfriheten for vaktmannskapet i denne saken fremstår som begrenset i løpet av vaktuken. Både montørvakt og overordnet vakt må til enhver tid være forberedt på utrykning i tilfellet det skulle komme inn meldinger om driftsstans/driftsforstyrrelser. Når det gjelder anførselen om mindre belastning på grunn av mildere og bedre værtype, har Arbeidstilsynet vanskelig for å se at værtilstanden generelt har medført at belastningen ved ordningen har blitt mindre. Arbeidstilsynet er enig med NITO i at det fremstår som ganske tilfeldig at Notodden Energi ikke har blitt rammet hardere av flomtilfeller og vind- og tordenvær.

Vi registrerer at arbeidsgiver oppgir at det i dag ikke foretas måling av responstid eller at det er satt krav til feilrettingstid. Partene er uansett enige om at responstiden er umiddelbar etter at feilmelding er gitt, jf. punkt 2 a) i vedlagte referat fra møte mellom NITO, EL & IT og Notodden Energi. Partene synes likevel å være uenige i om bevegelsesområde for vaktstyrken skal begrenses til konsesjonsområdet og om det skal være «makstid fra feilmelding er gitt til oppmøtet skjer», enten på feilsted eller vaktentralen, jf. punkt 2 a) i vedlagte referat fra møte mellom NITO, EL & IT og Notodden Energi. EL & IT anfører at oppmøte må skje «straks» etter at telefon er mottatt. Arbeidsgiver på sin side anfører at det opereres med en «aksjonstid på 30 minutter». Dette betyr, ifølge arbeidsgiver, at vaktmannskapet må oppholde seg i en avstand fra vaktentralen innenfor en reisevei på 30 minutter. I alle tilfelle, og selv om arbeidsgivers opplysninger legges til grunn, vil en responstid/aksjonstid på 30 minutter være kort. Når oppmøtested er mønstringsplass eller feilsted, og feilstedet kan være hvor som helst i konsesjonsområdet, innebærer dette en betydelig innskrenking av arbeidstakernes bevegelsesfrihet. Dette gjelder selv om Notodden kommune er liten i geografisk utstrekning, og at reiseveien fra den ene ytterkant av kommunen til den andre er begrenset. Antall utrykninger/oppkall totalt sett i løpet av året fremstår ikke som spesielt høyt, men det er likevel ganske påregnelig at arbeidstakerne vil måtte rykke ut i løpet av vekten.

Arbeidsgiver har anført noen økonomiske hensyn for å begrunne en omregningsfaktor på 1/7, blant annet med henvisning til tilbakemeldinger fra bransjen generelt og at NVE ønsker å effektivisere bransjen. Slike økonomiske hensyn kan ikke tilleggs vekt i fastsettelsen og vurderingen av en konkret omregningsfaktor ved beredskapsvakt. Det avgjørende er om en omregningsfaktor på 1/7, og ut fra ovennevnte vurderingskriterier, vil virke urimelig.

X Det faktum at mange arbeidstakere velger å ikke ta ut avspasering umiddelbart etter endt vaktuke, kan etter Arbeidstilsynets oppfatning heller ikke tas til inntekt for at ordningen som sådan ikke er belastende. Arbeidstilsynets erfaring er at det er et velferdsmessig gode for arbeidstakere å samle opp avspaseringstid for derigjennom å avvikle lengre friperioder, uavhengig av hvilken belastning arbeidstidsordningen for øvrig medfører.

Vi merker oss for øvrig at arbeidsgiver har trukket frem og sammenlignet egen vaktordning med en vaktordning som eksisterer i et annet nærliggende nettselskap, jf. brev av 20. mai 2016. Arbeidsgiver gir her en komparativ gjennomgang av eget og et annet nettselskap, og hovedkonklusjonen synes å være at arbeidsgiver mener at egen vaktordning er langt mindre belastende enn vaktordningen det andre nettselskapet. Arbeidstilsynet vil her bemerke at hvilke ordninger andre selskapet måtte ha, ikke relevant i vår vurdering av fastsettelse av omregningsfaktor. Arbeidstilsynet må helt konkret vurdere hvilken omregningsfaktor som er rimelig i hver enkelt sak.

Arbeidstilsynet legger til grunn at arbeidet for montørene kan være fysisk krevende og at krav fra publikum om rask feilretting kan medføre et visst psykisk press. KILE (kostnad ikke levert energi) vil også kunne legge et ekstra press på å få rettet feil så raskt som mulig.

Ut fra det som fremgår ovenfor, legger Arbeidstilsynet til grunn at beredskapsvakten i Notodden Energi er nærmere en situasjon som er beskrevet i forarbeidene der en omregningsfaktor på 1/5 vil være rimelig, enn de tilfeller som er beskrevet i forarbeidene der en omregningsfaktor på 1/8 er rimelig. Vi viser her til at gjennomsnittlig antall utrykninger/oppkall totalt sett ikke fremstår som spesielt høyt i løpet av året, men oppmøtetiden/responstiden er likevel kort, og medfører betydelige begrensninger på hvor langt unna hjemmet og arbeidsstedet arbeidstaker kan bevege seg.

Etter en helhetsvurdering er Arbeidstilsynet kommet til at en omregningsfaktor på 1/5 vil være rimelig for denne vaktordningen.

Vedtak

Arbeidstilsynet fatter følgende vedtak:

Omregningsfaktor ved beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet ved Notodden Energi fastsettes til 1/5.

Klageadgang

Dere kan klage på dette vedtaket, jf. forvaltningsloven § 28. Fristen for å klage er tre uker fra dere mottar dette brevet. For nærmere informasjon om klageinstans, fremgangsmåte ved klage og retten til å se sakens dokumenter, se: www.arbeidstilsynet.no.

Behov for mer informasjon?

Dere finner mer informasjon om Arbeidstilsynet og krav til arbeidsmiljøet på www.arbeidstilsynet.no, eller dere kan kontakte oss på telefon 73 19 97 00.

Vi ber om at vårt referansenummer 2016/18166 oppgis ved svar.

Med hilsen
Arbeidstidsenheten

Christine Due Sivertsen
avdelingsleder
(sign.)

Jens Erik Romslo
seniorrådgiver
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Arbeidstilsynet og har derfor ingen signatur.

Kopi til:
NITO
EL & IT Notodden Energi AS

Postboks 9100 0133 OSLO
Lienveien 39 3678 NOTODDEN